

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันการทุจริตคอร์รัปชันมีความซับซ้อนแบบลบลบกันมากขึ้นและเป็นการยากที่จะตรวจสอบจากหลากหลายมาตรการที่นานาประเทศได้นำมาใช้ในการปราบปรามการทุจริต พบว่าการแจ้งเบาะแสหรือ “Whistleblowing” เป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยต่อต้านการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษามาตรฐานขององค์กรระหว่างประเทศและประเทศต้นแบบจำนวน 6 ประเทศ พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของประเทศเหล่านี้ คือ เจตจำนงที่ชัดเจนในการต่อต้านการทุจริต การวางมาตรการทางกฎหมายและกลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพแบบบูรณาการ การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและบทบาทที่แข็งแกร่งของภาคประชาสังคม

สำหรับประเทศไทยพบว่ากฎหมายยังมีลักษณะแยกส่วนตามหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยบทบัญญัติการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตถูกสอดแทรกอยู่ใน พ.ร.บ.หลักของแต่ละหน่วยงาน ได้แก่ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ช.) และ พ.ร.บ. มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ป.ป.ท.) โดยกฎหมายเน้นให้ความสำคัญคุ้มครองด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้แจ้งเบาะแส ส่วนการ คุ้มครองด้านความปลอดภัยในการถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมโดยนายจ้างพบว่ายังขาดความชัดเจน หลายเรื่องยังไม่สามารถปฏิบัติได้จริง และเป็นมาตรการที่ครอบคลุมเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้นซึ่งถือเป็นช่องโหว่ทางกฎหมาย รวมทั้ง กระบวนการรับเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน การไต่สวนและการส่งเรื่อง ร้องเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังคงขาดประสิทธิภาพทำให้มีเรื่องค้างคั่งอยู่ที่สำนักงาน ป.ป.ช และ ป.ป.ท. เป็นจำนวนมาก ในส่วนของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและกลไกการเฝ้าระวังทุจริตในระดับพื้นที่นั้น

ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการและกลไกที่เป็นรูปธรรมในการให้ความคุ้มครองและให้อำนาจในการตรวจสอบกับประชาชนทั่วไป จึงเป็นเรื่องน่าเสียดายที่ร่าง พ.ร.บ.การส่งเสริมและคุ้มครองประชาชนในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ... (ป.ป.ท.) ถูกสำนักงานกฤษฎีกาตีความให้ตกไปโดยระบุเหตุผลความซ้ำซ้อนกับร่าง พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ... ของ ป.ป.ช. ซึ่งถือเป็นการตัดโอกาสที่จะทำให้ประเทศไทยมีการอนุวัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) ค.ศ. 2003

ประเทศไทยยังคงต้องอาศัยกลไกทางเลือก ได้แก่ สื่อมวลชนและองค์กรประชาชนอิสระที่เข้มแข็งในการทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ จนกว่ากฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องจะได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

Abstract

Corruption has become much more subtle and difficult to detect. Among the various approaches that have been used by different countries, whistleblowing has been shown to be an effective strategy for tackling corruption. Based on a review of the current practices of six different countries, we learned that their key success factors include a strong political will to fight corruption, an effective and integrated legal framework, strict enforcement of the laws and the strength of civil society organizations (CSOs).

As for Thailand, whistleblowing is protected under two anti-corruption acts: The NACC's Anti-Corruption Act and the PACC's Anti-Corruption Act. These laws focus primarily on protecting the physical safety of whistleblowers but fall short of ensuring protection against reprisals and unfair practices, which generally occur in the workplace. Furthermore, protection against unfair treatment only applies to government officials and it does not clearly define what 'unfair treatment' actually means. The fundamental rights of whistleblowers are also often violated because heads of government agencies are not obligated to comply with the protection measures put forth by the NACC and PACC. Moreover, the current investigation process (e.g., how incoming cases are handled and processed) is still inefficient, impeding the NACC and PACC from being able to process corruption cases in due time.

There is currently no clear and concrete mechanism for ensuring that the public is empowered and that their right is protected. It is thus unfortunate that the recently proposed law which aimed to promote and protect the rights of CSOs has been deemed 'overlapping' with the NACC's new anti-corruption act (expected to be enacted into law in 2018) and was eventually 'buried' by the Office of the Council of the State. This in effect impedes Thailand from complying with the 2003 UNCAC.

Until the existing laws and regulations have been properly revised, Thailand still needs to rely on the integral role of the media, CSOs and active citizens as the government's and public's 'eyes and ears.'